

Havbruksnæringens lokalitetstilgang

– er det grunnlag for en vinn-vinn-situasjon?



FOTO: © NOFIMA

Nofima, Sintef Fiskeri og Havbruk, UiT/Norges fiskerihøgskole og Bygdeforskning har gjennomført et forskningsprosjekt som utdyper havbruksnæringens fremtidige lokalitetsbehov. Havbruksnæringens utvikling og struktur har synliggjort et behov for nye lokaliteter som ivaretar moderne og miljømessig drift i samspill med andre bruks- og samfunnsinteresser.

Viktige FOU-temaer har vært:

- Kartlegge havbruksnæringas utfordringer knyttet til næringas arealbehov, arealtilgang og arealutnyttelse.
- Kartlegge målsetninger og virkelighetsoppfatninger og avdekke kunnskapsbehovet for å bedre tilgangen på areal og redusere konfliktnivået.
- Vurdere havbruksnæringens arealbehov i forhold til en vinn-vinn-modell.

For å samle erfaringer og synspunkter på næringens arealutfordringer ble det arrangert dagsmøter med representanter for oppdrettere og forvaltning i tre regioner. 25 oppdrettere og 35 forvaltere deltok, utsagn og diskusjonene ble nedskrevet, og dette representerer til sammen et omfattende datamateriale som gir et godt grunnlag for videre analyse.

Utgangspunktet for kartleggingen var

visjonen om en fem-dobling av verdien av sjømatproduksjonen innen 2050, og spørsmålet var om det finnes egnede arealressurser, forvaltningsregimer og produksjonsformer for å kunne nå dette målet på en bærekraftig måte, og som del av en integrert kystsoneforvaltning. Areal blir i denne sammenhengen et romlig og tidsavhengig forvaltningsobjekt og en produksjonsressurs for næringa, og der mange ulike grupper og aktører har legitime interesser.

Basert på systematisering, analyse og oppsummering av innspill fra disse møtene har en kommet fram til noen hovedtrekk:

- Havbruksnæringen er heterogen og mangfoldig – både hva gjelder selskapsstruktur, anlegg (driftsformer), lokalitetene og områdene lokalitetene befinner seg i. Videre er det store regionale forskjeller. Å snakke om «næringa» som

én aktør blir derfor feil. Havbruksnæringa kan aldri sees isolert fra det samfunnet den inngår i. Økonomi, teknologi, økologi og samfunn må sees i sammenheng.

- Det er klart at næringa har både et arealproblem og et kunnskapsproblem, men det dreier seg vel så mye om utfordringer knyttet til fordeling, betaling, prioriteringer, koordinering, perspektiv og verdier – og kommunikasjon. Dessuten vil skjønnessmessige og verdimesse vurderinger alltid være en del av beslutningene. Tilgangen til gode areal i den blå allmenningen er avhengig av sosial legitimitet og samfunnsforståelse.

På denne bakgrunn er det identifisert noen konkrete forhold og tiltak:

- Næringas bestillerkompetanse er for lav, og det er lite bevissthet om hva slags type kunnskap som trengs og hvordan den kan benyttes.



- Det er viktig med en tydeliggjøring av hva slags areal og lokaliteter som faktisk er behovet. Næringa må ikke «sitte på areal for sikkerhets skyld».
- Ny farledsmerking og en avklaring av sjøtransportens arealbehov vil kunne frigjøre areal for oppdrett.
- Næringa må bidra til å utvikle strenge bransjestandarder og kriterier, og bidra til overvåkingsprogram.
- Koordinering, integrering og tilgjengeliggjøring av databaser, kart og informasjon er avgjørende for en bedre og mer kunnskapsbasert forvaltning og beslutningstaking i kystsonen.
- Forvaltningsmessige beslutninger vil i noen grad måtte være skjønnsmessig basert. Da vil tilgjengeliggjøring av informasjon og kunnskap om havbrukets økologiske, økonomiske, lokale og nasjonale, evt. internasjonale konsekvenser og ringvirkninger, være

viktig bidrag fra næringa for å oppnå en vinn-vinn-situasjon.

- Etablere robuste former for regionalt samarbeid og systemer så kommunene får mer igjen av verdiskapingen innen havbruk
- Kartlegge hvordan behov, tilgang og utnyttelse av areal påvirkes av teknologi, driftsformer, standarder og regelverk.
- Tilpasse regelverk til dagens strategi for sykdomsbekjempelse, teknologi og driftsformer.
- Opprette samarbeidsarenaer for å unngå misforståelser, bidra til bedre og mer effektiv forvaltning og derigjennom bidra til å bedre omdømmet.
- Skaffe kunnskap som setter næringa inn i et historisk og samfunnsmessig perspektiv og ser utviklingen som en del av integrert kystzoneutvikling.
- Øke kunnskapsgrunnlaget om bærekraftig drift for å unngå konflikt

med verneinteresser og miljøinteresser generelt. Dette vil bidra til oppnå et bedre omdømme for næringa.

- Dokumentere kunnskap som grunnlag for kunnskapsbasert forvaltning og drift på tvers av etater og næring.

Vi anbefaler på bakgrunn av våre data og analyser at det utarbeides strategier for å:

- **Konkretisere og synliggjøre arealbehovet.**
- **Oppnå kunnskap omkring samfunnsmessig legitimitet.**
- **Bidra til å utvikle bransjestander og kriterier.**
- **Påvirke rammebetingelsene.**



UiT / NORGES ARKTISKE UNIVERSITET



Prosjektleder Otto Andreassen, Nofima

Øvrige deltakere:

Nofima

Kine M. Karlsen
Ingrid Kvalvik
Roy Robertsen

Sintef Fiskeri- og Havbruk

Knut Torsethaugen
Leif M. Sunde

Bygdeforskning

Katrina Rønningen
Svein Frisvoll

UiT/NFH

Bjørn Hersoug
Jahn Petter Johnsen
Ann Magnhild Solaas

FHF-prosjekt nr: 900 911

Kontaktpersoner FHF:

Kjell Maroni
Berit A. Hanssen

Styringsgruppe:

- Snorre Jonassen – Cermaq Norway AS (leder)
- Stig Nilsen – Lerøy Seafood Group ASA
- Alf Jostein Skjærvik – SalMar ASA
- Roger Bekken – Norway Royal Salmon ASA
- Alf-Gøran Knudsen – Kvarøy Fiskeoppdrett AS
- Knut Hjelt – FHL (observatør)
- Kristin Sæther – NSL (observatør)
- Kjell Maroni – FHF (observatør/kontaktperson FHF)